Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002647

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 03-07-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ніколаєва Валерія Владиславівна
2. V. V. Nikolaieva

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0001-6370-1574

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 101

Назва наукової спеціальності: Екологія

Галузь / галузі знань: природничі науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Екологія

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: Екологія

Місце роботи здобувача: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10073

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 34.35.25, 34.35.51

Тема дисертації:

1. Екологічна структура та динаміка флори біотопів річкових заплав Північного Степового Придніпров'я
2. Ecological structure and dynamics of the flora within river floodplain biotopes of the Northern Dnipro Steppe

Реферат:

1. Річкові заплави є цінними природними екосистемами, які вирізняються високим біорізноманіттям, беруть участь у регуляції гідрологічного режиму, очищенні води та накопиченні і утримані вуглецю (Thomas, 2007; Duarte et al., 2013). У контексті глобальних екологічних викликів XXI століття — зміни клімату, деградації природних середовищ, урбанізації та зростання дефіциту прісної води — зростає значення дослідження заплав як складних, динамічних і вразливих природних систем. В степових регіонах, які є особливо чутливими до глобального потепління та аридизації клімату, збереження заплав, як резерваторів біорізноманіття, набуває особливої уваги. Ці екосистеми потребують системного моніторингу та аналізу змін

їхньої структури. Флористичні дослідження заплав річок Північного Степового Придніпров'я (ПСП) є важливою складовою оцінки екологічного стану регіону, яка необхідна при формуванні науково обґрунтованих заходів охорони довкілля. Аналіз динаміки складу рослин, особливо раритеної та адвентивної фракцій, дозволяє ідентифікувати ключові тенденції змін, прогнозувати подальші трансформації рослинного покриву та оптимізовувати режими збереження природних територій. Уперше: □ проведено систематичний та біоекологічний аналіз загальної флори заплав річок Північного Степового Придніпров'я, щоб виявити тенденції зміни екологічної структури заплавних екосистем; □ виявлено нові види судинних рослин для заплав степової зони України та її окремих регіонів і нові місцезнаходження раритетних видів; □ проведено аналіз адвентивної та раритетної фракцій флори заплав річок Північного Степового Придніпров'я та їхня багаторічна динаміка, що дає змогу оцінити тенденції трансформації фіторізноманіття під впливом кліматичних змін та антропогенного-тиску; □ проведено аналіз багаторічної динаміки флори малих річок на прикладі р. Довга. Удосконалено та доповнено: • деталізовано біотопи еталонного заплавного ландшафту (Присамар'я) та проведено аналіз їхнього флористичного різноманіття та проведене порівняння фіторізноманіття цієї ділянки з ділянкою заплави річки Інгулець, яке підтверджує високий рівень її антропогенної трансформації. Практичне значення роботи: □ на основі екофлористичних досліджень підготовлено біолого-екологічне обґрунтування (за згодою з фахівцями інших розділів) створення ландшафтного заказника «Балка Довга»; □ створено базу даних флори заплав річок Північного Степового Придніпров'я на основі системи екоморф О. Л. Бельгарда; □ результати досліджень використовувалися при розробці біолого-екологічного обґрунтування з метою коригування ТЕО «Оздоровлення екологічного стану р. Дніпро в межах м. Дніпро в рамках «Національної програми екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води»; □ результати досліджень використовувалися при підготовці біолого-екологічного обґрунтування проєкту «Відновлення гідрологічного режиму та санітарного стану р. Вовча та р. Гайчур на території Покровського району Дніпропетровської області» □ представлено характеристику спроможності деревно-чагарникових видів до самовідновлення у різних біотопах на землях лісогосподарського призначення філії «Східний лісовий офіс» ДП «Ліси України», з виконання програми Президента України «Зелена країна»; □ досвід практичних досліджень використано при проведенні інвентаризації деревних насаджень території студмістечка ДНУ; Результати досліджень можуть бути у подальшому використані при підготовці наукових обґрунтувань проектів відновлення природного стану ландшафтів та створенні нових об'єктів природно-заповідного фонду.

2. River floodplains are valuable natural ecosystems distinguished by high biodiversity; they play an essential role in regulating the hydrological regime, purifying water, and accumulating and retaining carbon (Thomas, 2007; Duarte et al., 2013). In the context of the global environmental challenges of the 21st century — climate change, degradation of natural habitats, urbanization, and increasing freshwater shortages — the importance of studying floodplains as complex, dynamic, and vulnerable natural systems is growing. In steppe regions, which are particularly sensitive to global warming and climate aridization, the conservation of floodplains as biodiversity reservoirs is of special importance. These ecosystems require systematic monitoring and analysis of changes in their structure. Floristic studies of the floodplains of the rivers of the Northern Steppe Dnipro region (NSD) represent an essential component in assessing the ecological condition of the region, necessary for developing scientifically based environmental protection measures. The analysis of the dynamics of plant composition, particularly of rare and alien fractions, makes it possible to identify key trends in change, forecast further transformations of plant cover, and optimize conservation regimes for natural areas. For the first time: A systematic and bioecological analysis of the general flora of the river floodplains of the Northern Steppe Dnipro has been conducted to identify trends in the changing ecological structure of floodplain ecosystems; New species of vascular plants for the floodplains of the steppe zone of Ukraine and its individual regions, as well as new locations of rare species, have been identified; An analysis of the alien and rare fractions of the flora of the river floodplains of the Northern Steppe Dnipro and their long-term dynamics has been carried out, enabling the assessment of trends in phytodiversity transformation under the influence of climate change and anthropogenic pressure; An analysis of the long-term dynamics of the flora of small rivers, using the Dovga River as an example,

has been performed. Enhanced and supplemented: The biotopes of a reference floodplain landscape (the Samara River floodplain) have been detailed; their floristic diversity has been analyzed, and a comparison of the phytodiversity of this area with that of the Inhulets River floodplain has been made, confirming a high level of anthropogenic transformation in the latter. Practical significance of the study: Based on eco-floristic studies, a biological and ecological justification (in agreement with experts from other fields) for the creation of the landscape reserve "Balka Dovga" has been prepared; A database of the flora of the river floodplains of the Northern Steppe Dnipro has been created, based on the eco-morph system of O. L. Belgard; The research results were used in the development of biological and ecological justification for adjusting the feasibility study of the "Ecological rehabilitation of the Dnipro River within the city of Dnipro as part of the National Program for Ecological Rehabilitation of the Dnipro Basin and Improvement of Drinking Water Quality"; The research results were used in the preparation of biological and ecological justification for the project "Restoration of the hydrological regime and sanitary condition of the Vovcha River and the Haichur River in the Pokrovsk district of Dnipropetrovsk region"; A characteristic of the ability of tree and shrub species for self-renewal in various biotopes on forest lands of the "Eastern Forest Office" branch of the State Enterprise "Forests of Ukraine" has been presented, as part of the implementation of the President of Ukraine's "Green Country" program; The practical research experience was used in the inventory of tree plantings on the territory of the student campus of Oles Honchar Dnipro National University. The results of the study can further be used in preparing scientific justifications for projects aimed at restoring the natural state of landscapes and creating new sites of the nature reserve fund.

Державний реєстраційний номер ДіР: ДР0122U001226

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Baranovski B., Ivanko I., Gasso V., Ponomarenko O., Dubyna D., Roshchyna N., Karmyzova L., Poleva J., Nikolaieva V. 2021. Biodiversity of the Regional Landscape Park Samara Plavni within the first large reservoir in Europe. Biosystems Diversity, 29(2), 160 – 179. https://doi.org/10.15421/012121
- 2. Kunakh O., Ivanko I., Holoborodko K., Lisovets O., Volkova A., Nikolaieva V., Zhukov O. 2022. Modeling the spatial variation of urban park ecological properties using remote sensing data. Biosystems Diversity, 30(3), 213–225. https://doi.org/10.15421/012223
- 3. Shevera M. V., Orlov O. O., Dziuba T. P., Baranovskyi B. O., Karmyzova L. O., Ivanko I. A., Stotska O. I., Nikolaieva V. V. 2024. Typha laxmannii (Typhaceae) in Ukraine:current distribution, ecological and coenotic pecularities, invasiveness. Biologia, 79(4), 1147–1167. https://doi.org/10.1007/s11756-024-01642-4
- 4. Барановський Б. О., Іванько І. А., Кармизова Л. О., Гарварт Є. О., Ніколаєва В. В., Кулік А. Ф., Грицан Ю. І. 2020. Фіторізноманіття регіонального ландшафтного парку «Самарські плавні». Питання степового лісознавства та рекультивації земель, 49, 17-25. https://doi.org/10.15421/442002
- 5. Іванько І. А., Барановський Б. О., Ніколаєва В. В. 2022. Різноманіття дендрофлори прибережних зон річки Дніпро в межах Північної степової підзони України. Екологія та ноосферологія, 33(1), 23-29. https://doi.org/10.15421/032204
- 6. Іванько І. А., Кулік А. Ф., Ніколаєва В. В. 2022. Оцінка алелопатичного потенціалу деяких натуралізованих деревно-чагарникових інтродуцентів в умовах північного степового Придніпров'я. Питання степового лісознавства та лісової рекультивації земель, 51, 29-41. https://doi.org/10.15421/442203
- 7. Іванько І. А., Барановський Б. О., Голобородько К. К., Дідур О. О., Кармизова Л. О., Ніколаєва В. В. 2023. Сучасний стан деревно-чагарникової рослинності умовно-еталонних липово-ясеневих дібров

заплавних місцезростань Присамар'я Дніпровського. Питання степового лісознавства та лісової рекультивації земель, 52, 18-31 https://doi.org/10.15421/442302

- 8. Ніколаєва В. В. 2024. Аналіз досліджень заплавних місцезростань Північного степового Придніпров'я. Екологія та ноосферологія, 35(1), 84-93. https://doi.org/10.15421/032414
- 9. Барановський Б. О., Іванько І. А., Кармизова Л. О., Тротнер В. В., Ніколаєва В. В. 2024. Фіторізноманіття флори заплави р. Інгулець (Широківський район). Екологія та ноосферологія, 35(1), 3-12. https://doi.org/10.15421/032401
- 10. Барановський Б. О., Кармизова Л. О., Іванько І. А., Кулік А. Ф., Ніколаєва В. В., Жихарева А. В. 2024. Флористичне різноманіття біотопів другої тераси (арени) Присамар'я. Питання степового лісознавства та лісової рекультивації земель, 53, 18-31 https://doi.org/10.15421/442402
- 11. Іванько І. А., Кулік А. Ф., Ніколаєва В. В. 2019. Особливості умов освітленості під пологом умовно-еталонних та антропогенно-порушених заплавних дібров Присамар'я. Геоботанічні, ґрунтові та екологічні дослідження лісових біогеоценозів степової зони: історія, сучасність, перспективи:тез. доп. міжнарод. науково-практ. конф., присвяч. 90-річчю з дня народження чл.-кор. НАН України, д.б.н., проф. А. П. Травлєєва. Дніпро, 2019. с. 61-64.
- 12. Іванько І. А., Барановський Б. О., Шматков Г. Г., Кармизова Л. О., Кулік А. Ф., Ніколаєва В. В. 2022. Оцінка самозарощування та рекомендації щодо формування деревно-чагарникових угруповань золошлаковідвалу теплової електростанції. Етноботанічні традиції в агрономії, фармації та садовому дизайні:. матеріали V міжнарод. Наукової конф, присвяченої 20-й річниці проголошення Всесвітнього дня культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку. Умань, 2022. с. 80-87.
- 13. Nikolaieva V., Ivanko I., Hurko O. 2022. Characteristics of tree-shrub vegetation and recommendations for reclamation of waste disposal facilities. Modern scientific and technical research in the context of language space: Conference materials of the I All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Young Scientists and Students. 12 травня 2022 р, м. Дніпро, pp. 31-35.
- 14. Іванько І. А., Барановський Б. О., Кармизова Л. О., Голобородько К. К., Ніколаєва В. В. 2022. Особливості самовідновлення липово- ясеневих дібров Присамар'я дніпровського. Сучасні виклики і актуальні проблеми лісівничої освіти, науки та виробництва: тез. Доп. ІІ між народ. науково-практичної інтернет-конференції. Біла Церква, 2022. с. 12-14.
- 15. Барановський Б. О., Іванько І .А., Мельник Р. П., Кармизова Л. О., Шевера М. В., Ніколаєва В. В. 2022. Адвентизація природних лісів степової зони України. Сучасні виклики і актуальні проблеми лісівничої освіти, науки та виробництва: тез. Доп. ІІ між народ. науково-практичної інтернет-конференції. Біла Церква, 2022. с. 88-89.
- 16. Барановський Б. О., Кармизова Л. О., Іванько І. А., Ніколаєва В. В., Жихарева А. В. 2024. Адвентизація заплави малої річки (р.Башмачка) степової зони України. ІІІ Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 95-річчю з дня народження чл.-кор. НАН України, д-ра біол. наук, професора А. П.Травлєєва ГЕОБОТАНІЧНІ, ҐРУНТОВІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІСОВИХ БІОГЕОЦЕНОЗІВ СТЕПОВОЇ ЗОНИ: історія, сучасність, перспективи 11 вересня 2024 р., м. Дніпро. с. 25-29.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення стану навколишнього середовища

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0122U001226

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Горбань Вадим Анатолійович

2. Vadym A. Gorban

Кваліфікація: к. б. н., доц., 03.00.16

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-8288-6153

Додаткова інформація: https://www.webofscience.com/wos/author/record/D-1609-2016; https://scholar.google.com.ua/citations?user=sfMAwtsAAAAJ&hl; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218565022

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Барановський Борис Олександрович

2. Borys O. Baranovski

Кваліфікація: к. б. н., с.н.с., 03.00.16

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0003-0732-7447

Додаткова інформація: https://www.webofscience.com/wos/author/record/1491070; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216560808; https://scholar.google.com.ua/citations?user=6J9fPkAAAAAJ&hl=uk

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Казарінова Ганна Олегівна

2. Hanna O. Kazarinova

Кваліфікація: к. б. н., доцент, 03.00.05

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-9881-121X

Додаткова інформація: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58890981400; https://www.webofscience.com/wos/author/record/R-2490-2016; https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=aT5dl4IAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Протопопова Віра Вікторівна

2. Vira V. Protopopova

Кваліфікація: д.б.н., проф., 03.00.05

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-6942-6881

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=Ot03_bEAAAAJ&hl=en; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55924611300

Повне найменування юридичної особи: Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417199

Місцезнаходження: вул. Терещенківська, буд. 2, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Котович Олександр Вячеславович

2. Oleksandr V. Kotovych

Кваліфікація: к. б. н., 03.00.16

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0003-1399-7439

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=ZrsMsLEAAAAJ&hl; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218563338; https://www.webofscience.com/wos/author/record/V-7795-2017

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Алексєєва Анна Анатоліївна
2. Anna A. Aleksieieva

Кваліфікація: к. б. н., 06.03.01

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-1320-6839

Додаткова інформація: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57204145288 https://www.webofscience.com/wos/author/record/U-9741-2018 https://scholar.google.com.ua/citations?user=Kab5MScAAAAJ&hl=uk%20

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Лихолат Юрій Васильович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Лихолат Юрій Васильович

Відповідальний за підготовку облікових документів Тетяна Коломбар

Реєстратор УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності Юрченко Тетяна Анатоліївна